

Annotatie

Aan	Lot van Hooijdonk, Bart van der Vossen	Datum	13 december 2023
		Van	5.1.2.e
Onderwerp	Windpark Rijnenburg en Reijerscop, overleg met RWS op 22 dec 2023	Doorkiesnummer	14030
		E-mail	5.1.2.e@utrecht.nl
Kopie	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e	Bijlagen	

Deze annotatie is geschreven voor het overleg op directeursniveau op 18 december 2023 en bestuursniveau op 22 december maar alleen intern verspreid, niet met RWS gedeeld.

Aanwezig bij het overleg op bestuursniveau (22 dec):

- RWS, Eric Diepstraten (HID M-NL)
- Gemeente Utrecht, Lot van Hooijdonk (wethouder Energie)

Aanwezig bij het overleg op directeureniveau (18 dec):

- RWS, Mattie Busch (directeur netwerkontwikkeling M-NL)
- Gemeente Utrecht, Bart van der Vossen (directeur Ruimte)

Ondersteunend en deels ook aanwezig:

- RWS, Dik Rouwenhorst (hoofd netwerkontwikkeling en visie M-NL)
- 5.1.2.e (adviseur 5.1.2.e)
- Gemeente Utrecht, 5.1.2.e (gebiedsregisseur 5.1.2.e)
- Gemeente Utrecht, 5.1.2.e (deelopgavemanager 5.1.2.e)
- Gemeente Utrecht, 5.1.2.e (projectmanager 5.1.2.e)

Als bijlagen bij deze annotatie:

- B1 Reactie RWS vooroverleg
- B2 HumanFactors onderzoek verkeersveiligheid
- B3 Zienswijze RWS op voorontwerp BP
- B4 Advies mitigerende maatregelen
- B5 Mail met reactie RWS op dit advies
- B6 Memo met reactie RijnEnergie
- B7 Advies over alternatieve positie
- B8 Reactie RWS op B6 en B7

Initiatiefnemer RijnEnergie cs heeft de ontwikkelrechten voor het ontwikkelen van een wind- en zonplan in de polders Rijnburg en Reijerscop. RijnEnergie heeft grondposities verkregen waar ze in totaal 4 windmolens op kunnen realiseren. Er is binnen de huidige grondposities te weinig ruimte voor de ontwikkeling van een zonneveld.

Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken

In artikel 3, lid 3 staat het volgende genoemd: *“in afwijking van het bepaalde in lid 1 wordt nabij een knooppunt of aansluiting of op locaties waarbij de rotorbladen zich boven de verharding zullen bevinden plaatsing van windturbines slechts toegestaan indien uit aanvullend onderzoek blijkt dat er geen onaanvaardbaar verhoogd risico is voor de verkeersveiligheid.”*

[wetten.nl - Regeling - Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken - BWBR0013685 \(overheid.nl\)](https://wetten.nl - Regeling - Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken - BWBR0013685 (overheid.nl))

Het windplan en effecten op verkeersveiligheid

Conform de beleidsregel heeft de initiatiefnemer, in afstemming met gemeente Utrecht en Rijkswaterstaat, aanvullend onderzoek (inclusief visualisaties) laten uitvoeren naar effecten op de verkeersveiligheid.

Uit onderzoek van Adviesdienst Mens & Veiligheid en de Pauwen Penproducten blijkt dat de windmolen naast knooppunt Oudenrijn zorgt voor dermate visuele afleiding dat dit een negatief effect heeft op de verkeersveiligheid, zowel permanent als tijdens de bouwfase. Het gaat voornamelijk om het verkeer op de verbindingsboog A2 A'dam naar A12 Arnhem. Dit effect is echter te mitigeren d.m.v. het weghalen van bosschages en het plaatsen van bochtschilden.

Eigen adviseurs staan achter uitkomsten

Senior adviseur verkeersveiligheid **5.1.2.e** heeft in het dossier meegelezen. **5.1.2.e** geeft aan achter de bevindingen van de onderzoeken te staan: er is een effect op de verkeersveiligheid en de mitigerende maatregelen zijn nodig om deze effecten op te heffen. Naast de ingeschakelde adviseurs is Rijkswaterstaat zelf het beste in staat om de effecten op verkeersveiligheid goed in te schatten.

Vanuit het programma OER heeft **5.1.2.e** meegedacht met de afstemming binnen RWS.

Voorgestelde mitigerende maatregelen

Op basis van onderzoek heeft RijnEnergie een aantal maatregelen aangedragen die het negatieve effect op de verkeersveiligheid mitigeren. Deze maatregelen zijn:

- Verwijderen van bosschages in voortraject om windmolen voor weggebruiker continue in zichtveld te houden (zie foto)
- Afleiding in de buitenbocht A2>A12 wegnemen door het accentueren van de bocht:
 - o Toevoegen van bosschages
 - o Toevoegen van bochtschilden op geleiderail (zie foto vbl)
 - o Toevoegen van ledverlichting
- Toevoegen van geleiderail in de binnenbocht A12>A2

Zienswijze Rijkswaterstaat

In de zienswijze op het ontwerpbestemmingsplan heeft RWS de gemeente verzocht om mitigerende maatregelen te treffen danwel de positie van de windmolen naast het knooppunt te heroverwegen.

Geen draagvlak bij RWS m.b.t. mitigerende maatregelen op eigen grondgebied

RWS geeft aan dat deze maatregelen niet passen binnen de richtlijnen van een wegontwerp en daardoor niet wil meewerken. Daarnaast stelt RWS dat de veiligheid van de weggebruikers nog steeds onvoldoende geborgd is. Bovendien bestaat de algemene zorg voor een hoge windmolen direct naast het knooppunt.

Beperkte mogelijkheden voor verplaatsen molen i.v.m. grondposities en landelijke normen

Ter hoogte van knooppunt Oudenrijn heeft RijnEnergie twee grondposities:

- Huidige locatie
- Circa 100 m naar het westen

Door de nabijheid van de bovengrondse hoogspanningsverbinding (blauwe lijn) en de benodigde veiligheidszone tussen windmolen en de hoogspanningskabel (groene cirkel), is het verplaatsen van de molen nagenoeg niet mogelijk. Tegelijkertijd speelt hier ook de opgave van een nieuw hoogspanningsstation voor TenneT (groveweg zoekgebied met gele stippellijn). Dit station en ook de benodigde hoogspanningsverbindingen mogen niet binnen de veiligheidszone van de windmolen staan/licgen. Daarnaast is van belang dat in het kader van de verplaatsing rekening wordt gehouden met de concept landelijke windturbinenormen, zoals de afstandsnorm.

Verplaatsen naar het westen biedt nog geen oplossing voor de verkeersveiligheid

De alternatieve positie is door Pauwen Penproducties onderzocht op verkeersveiligheid. De conclusie is nog steeds een negatief effect, hoewel minder dan de andere positie, op de verkeersveiligheid. Mitigatiemaatregelen zijn nog steeds nodig. **RWS heeft nog niet kunnen reageren op de uitkomst van dit onderzoek.**

RijneEnergie geeft aan dat het opnemen van deze positie in het huidige plan niet gewenst is. Het kost tijd en geld om de onderzoeken en het plan aan te passen. Ze gaan nu liever door met het huidige plan. Een ander nadeel van deze positie is dat de molen dichtbij een woning komt (ca 450m), hoewel nog steeds binnen de norm van 45 dB Lden, maar wel binnen de concept landelijke afstandsnorm van 2x tiphoogte.

Zijn er nog andere alternatieven?

Als RWS niet met het bovenstaande alternatief wil meewerken, dan moet er naar een locatie op nog grotere afstand van het knooppunt worden gezocht. Ruimtelijk is deze mogelijkheid er, uitgaande van het toekomstig verdwijnen van de bovengrondse hoogspanningsverbinding. Er is dan wel een directe afhankelijkheid van een andere planprocedure, en ook andere grondeigenaren. Er moet een nieuwe planologische procedure worden doorlopen (de consequentie hiervan is een langere doorlooptijd en extra kosten voor de gemeente en initiatiefnemer). Er ontstaat een afhankelijkheid van proces en planologische procedure van het nieuwe hoogspanningsstation en de verkabeling.

Uiteindelijk is het pas een interessant alternatief als RWS vindt dat dit een minder of helemaal geen negatief effect op de verkeersveiligheid meer heeft.

Het proces met RWS tot nu toe

De gesprekken met RWS zijn op gang gekomen bij de voorbereiding van het bestemmingsplan toen het voorontwerp naar de vooroverlegpartners is gestuurd (waaronder RWS).

- **15/12/22** In het vooroverleg over het voorontwerp bestemmingsplan heeft RWS de gemeente attent gemaakt op de Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken. Hierin staat dat aanvullend onderzoek door initiatiefnemer naar verkeersveiligheids-effecten nodig is als de windturbine nabij een knooppunt of aansluiting wordt geplaatst. Deze beleidsregel is van toepassing op de meest oostelijk gelegen windturbine.
- **Feb-juni '23** Initiatiefnemers en gemeente hebben in de periode februari-juni 2023 aanvullend onderzoek uitgevoerd en enkele overleggen met RWS gevoerd. Hieruit blijkt dat de windmolen naast knooppunt Oudenrijn zorgt voor dermate visuele afleiding dat dit een risico is voor de verkeersveiligheid (zowel permanent als tijdens de bouwfase) vanwege een rijtaakverzwaring.
- **3/7/23** In de zienswijze op het ontwerpbestemmingsplan heeft RWS de gemeente verzocht om mitigerende maatregelen te treffen danwel de positie van de windmolen naast het knooppunt te heroverwegen.
- **17/8/23** Een door RWS aangedragen adviseur, heeft diverse mitigerende maatregelen voorgesteld waaronder het plaatsen van bochtschilden en bosschages. Deze maatregelen zijn voorgelegd aan RWS en besproken op 17/8/23.

- **9/10/23** RWS geeft in een schriftelijke reactie aan dat deze maatregelen niet passen binnen de richtlijnen van een wegontwerp en hier niet aan wil meewerken op haar areaal. Daarnaast stelt RWS dat de veiligheid van de weggebruikers nog steeds onvoldoende geborgd is.
- **21/11/23** Overleg met 5.1.2.e en 5.1.2.e (RWS) en 5.1.2.e (RWS) over mogelijkheden om de belangen van verkeersveiligheid en duurzame energie bij elkaar te brengen. RWS blijft bij haar eerdere standpunt en geeft aan geen andere mogelijkheden te zien om de windmolen te handhaven op deze locatie. Ook geven onze gesprekspartners aan dat verdere gesprekken (escalatie) zinloos zijn zolang de positie van de windmolen hetzelfde blijft. Ook is besproken dat een weging van belangen alleen op het niveau van het ministerie danwel bij de rechter kan plaatsvinden. Als we hiertoe overgaan, doen we dat in goed overleg met elkaar.
- **4/12/23** Gesprek op ambtelijk niveau over conclusies van RWS over de mitigerende maatregelen en onze reflectie daar op. Tevens het onderzoek naar de effecten van een beperkte verplaatsing van de windmolen (zie onder). RWS geeft nog zeker tot de kerst nodig te hebben om een reactie op onze vragen te geven.
- **5/12/23** Gesprek op directieurniveau. Dit is helaas niet doorgegaan.

Procedurele mogelijkheden gemeente en RijnEnergie

We zien nu 3 mogelijke juridische routes voor het windplan. De afweging van deze opties ligt deels ook bij initiatiefnemer RijnEnergie cs. Naast juridische opties is een zwaarwegend argument ook dat het initiatief voor 50% in lokaal eigendom is van RijnEnergie en Windvogel met een grote achterban en grote investering van maatschappelijk geld.

Optie 1: Vasthouden aan huidige plan met vier molens: we maken een afweging in alle belangen en besluiten geen aanpassing van het plan te doen. We gaan door met de vaststellingsprocedure.

- De juridische risico's van de zienswijze van RWS zijn groot. Er is een aanzienlijke kans dat de vierde molen strandt bij een uitspraak van de rechter. Beide advocaten geven echter aan dat het desondanks de beste route is om het plan voor vier windmolens in stand te houden. Als gaandeweg de procedure blijkt dat de vierde molen het niet gaat redden, dan zijn er genoeg momenten om deze uit het plan te halen. RijnEnergie geeft aan ook deze optie te opteren. Voor de uitvoerbaarheid van de mitigerende maatregelen willen we in gesprek blijven met RWS. De uitvoerbaarheid van de mitigerende maatregelen moet geborgd zijn om met de vier molens de procedure voort te zetten.
- RWS en ministerie zullen gaan afwegen of ze een beroep schrift gaan indienen. We gaan in gesprek met RWS en ministerie om te verkennen wat dit betekent voor de procedure.
- RijnEnergie geeft aan dat we mogelijk een beroep kunnen doen op de EU Noodverordening waarbij duurzame energie productie voor gaat in de belangenafweging ten opzichte van andere belangen, inclusief veiligheid. Mogelijk gaat De Windvogel dit ook gebruiken bij het gesneuvelde plan in Amsterdam. RijnEnergie onderzoekt de bruikbaarheid van deze verordening.
- Het risico dat de Raad van State het hele windmolenplan vernietigt op basis van de zienswijze van RWS lijkt niet groot maar is zeker wel aanwezig. Verondersteld mag worden dat bij verlies van het beroep alleen de vierde molen sneuvelt (en dat dan ook de beroepskosten moeten worden betaald).

Voor de alternatieve grondpositie hebben we nog in overweging of deze onder de huidige procedure kan worden toegevoegd (met extra onderzoek). RijnEnergie geeft echter aan deze route (vooralsnog) niet te willen volgen.

Optie 2: Opknippen plan: huidige procedure voor drie windmolens voortzetten. Aparte procedure voeren voor vierde molen (al dan niet op een andere locatie)

- De juridische risico's voor het sneuvelen van de vierde molen liggen nu geheel bij de separate procedure. We kunnen direct door met de vaststelling van het bestemmingsplan voor drie molens (zie ook optie 3);
- Een aparte procedure opzetten kost gemeente en RijneEnergie extra geld en tijd, en moet onder de Omgevingswet worden gevoerd.
- Groot voordeel van deze optie is dat er zo tijd is om alternatieve opties te onderzoeken (al dan niet ism consortium grondeigenaren, zie ook onder).

Optie 3: Schrappen van de vierde molen en doorgaan met een plan van drie windmolens.

- Dit levert zekerheid op voor de drie molens en we kunnen direct door met vaststelling van het bestemmingsplan. Voor de drie molens voorzien we nu geen grote juridische risico's hoewel de kans nog steeds groot is dat we te maken krijgen met een beroepsprocedure;
- Minder energieopbrengst (geen 90 GWh maar circa 67,5 GWh opwek). In de RES1.0 staat windenergie in het Energielandschap Rijnenburg en Reijerscop opgenomen met een opbrengst van 120 Gwh voor windenergie. Met het weghalen van één molen raakt dit doel helemaal uit zicht.

Rol gemeente

Zoals besproken in de staf. Het is meer dan een toetsende rol omdat wij bevoegd gezag zijn voor het bestemmingsplan en alleen een bestemmingsplan kunnen vaststellen als deze voldoet aan wetgeving, beleid en een goede ruimtelijke ordening. Daarom is een goede afweging tussen verkeersveiligheid en duurzame energie voor de gemeente van belang. Op grond van alle onderzoeken en gesprekken kunnen we daar het volgende over zeggen:

- Is het negatieve effect op de verkeersveiligheid aanvaardbaar? Deze vraag is lastig te beantwoorden. Alle deskundigen geven aan dat er een negatief effect is op de verkeersveiligheid voor één (van de acht) rijbewegingen op het knooppunt. Verkeersveiligheid is echter niet te vatten in normen en cijfers, maar hoofdzakelijk gebaseerd op expert judgement.
- Kunnen we het effect op de verkeersveiligheid mitigeren? Ja, er zijn enkele mitigerende maatregelen mogelijk die zorgen dat het effect op de verkeersveiligheid wordt weggenomen. Rijkswaterstaat geeft aan nog niet te zijn overtuigd, of deze maatregelen afdoende zijn.
- Is het bestemmingsplan uitvoerbaar? We kunnen in het bestemmingsplan een voorwaardelijke verplichting opnemen dat initiatiefnemer de windmolens alleen kan realiseren als de mitigerende maatregelen worden uitgevoerd. Uitgezocht wordt of RWS via een gedoogplicht procedure verplicht kan worden tot uitvoering van deze maatregelen. Juridisch is de uitvoerbaarheid dan afgedekt, maar de rechter zal ook op dit punt het plan gaan toetsen.

Alternatief windplan consortium grondeigenaren

Het consortium van grondeigenaren heeft op 1 dec j.l. een alternatief wind- en zonplan ingediend. Ook in dit plan staat er een windmolen naast het knooppunt Oudenrijn. Het consortium grondeigenaren wil graag met RijneEnergie en gemeente in gesprek om te komen tot een optimalisering van het plan in de gebiedsontwikkeling.

Woordvoeringslijn van gemeente:

RijneEnergie is geselecteerd als initiatiefnemer voor wind- en zonne-energie in de polders Rijnenburg en Reijerscop. De gemeente heeft toegezegd aan hun plan mee te werken door middel van een anterieure overeenkomst.

Input voor gesprek met RWS: de discussie blijft hetzelfde. Het geeft hooguit aan dat de grondeigenaren mogelijk ruimte kunnen bieden om naar een alternatieve grondpositie te kijken voor de meest oostelijke molen.

Gesprekslijn 18 en 22 dec

Op ambtelijk niveau hebben we aanvullende informatie verstrekt over de mitigerende maatregelen en de alternatieve locatie 100m meer westelijk. In het overleg op 4 december gaf RWS aan meer tijd nodig te hebben om hierop te reageren. RWS geeft aan voor de kerst te willen reageren, en hopelijk is dat voor beide overleggen, of op zijn minst uiterlijk 21 december.

In de aanvullende annotatie zijn de gesprekspunten benoemd voor het bestuurlijk overleg. Aanvullend op die annotatie:

- Willen we met RWS een afspraak maken over de opdrachtverlening. Zou het helpen om er een gezamenlijke opdracht van te maken?
- Met het oog op de planning willen we wel vaart maken met dit extra onderzoek. Kan RWS capaciteit toezeggen en dit project met urgentie behandelen?

Aanvullend zijn er de volgende gespreksonderwerpen:

- De effecten op verkeersveiligheid zijn niet exact te bepalen. Is Rijkswaterstaat van mening dat er sprake is van een significant negatief effect?
- Ons gevoel uiten dat de proportionaliteit van de uit te voeren maatregelen niet in verhouding staat tot de conclusie van RWS over de onwenselijkheid van deze locatie;
- Checken of het klopt dat RWS vanuit haar rol als uitvoerende instantie geen mandaat heeft om medewerking te verlenen aan de voorgestelde mitigatiemaatregelen;
- Mocht RWS aangeven dit mandaat wel te hebben, nagaan op welke gronden de afweging gemaakt is. Dit is van belang om te weten als we besluiten de zienswijze naast ons neer te leggen danwel het gesprek met het ministerie aan te gaan;
- Een alternatief (100m naar noordwesten) is op verkeersveiligheid onderzocht (lijkt wat gunstiger), maar Rijkswaterstaat geeft aan dit nu geen realistisch alternatief te vinden (tijd, geld, voldoet dan niet meer overal aan de ontwerp landelijke afstandsnorm en nog steeds juridisch risicovol). Wel zijn we benieuwd of RWS met een dergelijke verschuiving een verbetering ziet;
- Idem voor het alternatief van consortium grondeigenaren. Mocht Rijkswaterstaat open staan voor een samenwerking met de grondeigenaren, dan geeft dat ruimte om de positie van de molens te optimaliseren. Echter zien we dat ook in dit plan de ruimte beperkt is en er gezocht wordt naar een locatie dichtbij knooppunt Oudenrijn;
- Aangeven dat zowel Rijkswaterstaat als de gemeente voornemens zijn de vaststellingsprocedure voor het bestemmingsplan op korte termijn voort te zetten;
- We graag met RWS afspraken willen maken hoe we in deze procedure tot afspraken kunnen komen en tevens de mogelijk aankomende beroepsprocedure als aanleiding willen gebruiken voor een gesprek op het ministerie.